

νόμιστα διαβεβαίωσαν τὸν Εὐγένιον περὶ τῆς ἀθωότητος καὶ τῆς εὐλικρινείας τοῦ πρώην συναδέλφου καὶ φίλου του, μεθ' οὗ δι' ἀλληλογραφίας φιλικώτατα συνεδέετο, ὡς ἐκ πολλῶν ὄρων καὶ φράσεων τῆς ἐπισυναπτομένης ἐπιστολῆς τοῦ Παλαμᾶ ἐπιδηλοῦται.

Φιλόμουσοι καὶ φιλόκαλοι οἱ Μεσολογγίται ὄντες ἔσπευσαν νὰ ἀποκαταστήσωσι σχολάρχην τῆς κοινωσυντηρήτου σχολῆς τῶν τὸν Παλαμᾶν, ὅστις τὴν θέσιν αὐτὴν ἀποδεχθεὶς ἀνεδείχθη μετ' ὀλίγον καὶ συμπολίτης, νυμφευθεὶς μετὰ τινος νεάνιδος ἐκ τῶν εὐπατριδῶν, καὶ τὴν σχολάρχίαν ἐτήρησεν ἀδικοῦστως μέχρι τοῦ 1800, τεσσαρχικονταετὶν ὁλόκληρον, ὅτε ὑπὸ τοῦ γήρατος πιεζόμενος ἀπεχώρησεν ἀντικατασταθεὶς ἐπαξίως παρὰ τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ του Γρηγορίου, διότι ὁ πρωτότοκος Ἰωάννης ἀποδημῶν κατεῖχε θέσιν καθηγητοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν· ἀπεβίωσε δὲ πλήρης ἡμερῶν μετὰ δύο ἔτη τῆς ἀποχωρήσεώς του.

Ἡ Παλαμᾶ σχολὴ ἀπὸ τῆς πρώτης ἐνιδρύσεώς της παρῆγεν ἐπ' εὐλογίαις τοὺς νοερούς καρπούς, ἔχουσα κατὰ καιρὸν φοιτῶντας περὶ τοὺς 300 ἀκροατάς, Αἰτωλοὺς, Ἀκαρνανᾶς, Πελοποννησίους, Ἐπτανησίους καὶ ἄλλους ἐξ ἄλλων ἐλληνικῶν χωρῶν· διότι ὁ σχολάρχης μετὰ πατριωτικοῦ ζήλου ἐδίδασκεν οὐ μόνον τὰ καλὰ γραμματικά εἰς πραγματικὴν σημασίαν, ἀλλὰ καὶ θεμελιώδεις φιλοσοφικὰς γνώσεις μετέδιδε τοῖς προκεχωρημένοις (καθότι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ παρὰ τῷ Εὐγενίῳ ἐγένετο τῆς φιλοσοφίας ἀκροατής), καὶ πρὸς τοῦτοις ἤρδευεν ὡς ἀναπόφευκτα ἱκανὰ τῆς Θεολογίας νάματα, καὶ ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ αἰσθήματα ἐνέπνεε. Χαλαρωθείσης τῆς σχολῆς ἐκείνης ἀπὸ τοῦ 1769—1775, ὅτε ἡ πόλις τοῦ Μεσολογγίου, καθὰ ἐκ τῆς ἱστορίας μνηθάνομεν, ἐγένετο ἀντικείμενον λεηλασίας καὶ αἰχμαλωσίας, συνεπεία τῶν κατ' αὐτῆς ἐπελθόντων διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης Ἀλβανῶν ληστῶν (ὅπερ περιπαθῶς ἐκτίθησι καὶ αἰνίττεται ἡ ἐπισυναπτομένη ἐπιστολὴ), ἀπαντῶμεν τὴν σχολὴν αὐτὴν ἐκ νέου ἀναθάλλουσιν καὶ μᾶλλον τῆς πρώτης περιόδου εὐκυνθούσιν. Ὅποσοι καὶ ὅποιοι τελειόφοιτοι τῆς σχολῆς ταύτης ἐξῆλθον κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς περίοδον ἄγνωστοι εἰσὶν ἡμῖν· ἐκ δὲ τῶν τῆς δευτέρας περιόδου ἀπὸ σημειώσεως τοῦ Κυρ. Θ. Παλαμᾶ, καὶ τοπικῶν τινῶν παρὰδόσεων ἀρυσθέντες τινὰς ἐξ αὐτῶν, συγκεκροτημένους βαθείαις γραμματικαῖς καὶ φιλολογικαῖς γνώσεσι, καὶ ἐθνωφελεῖς ἀπὸ καθέδρας καὶ πατριωτικῆς προθέσεως ἀναδειχθέντας, ἐθεωρήσαμεν οὐχὶ περιττὴν τὴν ἐνταῦθα περιληπτικὴν βιογραφίαν αὐτῶν, ἵνα καταδηλώσωμεν αὐτοὺς τῷ φιλολογικῷ κόσμῳ· διότι, ἐξαιρουμένων δύο ἢ τριῶν οὓς μνημονεύει ὡς συγγραφεῖς ὁ ἀξιότιμος Ἀνδρ. Βρετὸς, οἱ λοιποὶ ἔμειναν

μέχρι τοῦδε ἀμνημόνευτοι· καὶ τοῦτο ποιοῦντες σκοποῦμεν νὰ κεντήσωμεν τὴν φιλοτιμίαν τῶν λογίων τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, ὅπως γράψωσι περὶ ἐκάστου αὐτῶν πλείονα καὶ θετικώτερα, καὶ προσθέσωσι καὶ ἑτέρους τοιοῦτους λαμβάνοντας ἡμᾶς.

Τοιοῦτος πεπαιδευμένος ὁποῖος ὑπῆρξεν ὁ ἡμέτερος Παλαμᾶς, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν ὅτι καὶ πραγματείας καὶ συγγράμματα καὶ σχόλια ποικίλα συνέταξε καὶ κατέλιπεν ἀνέκδοτα· ἀλλὰ ταῦτα ὡς καὶ τὰ τῶν υἱῶν του ἀξιόλογα πονήματα μετὰ πάσης τῆς βιβλιοθήκης αὐτῶν ἀπωλέσθησαν, ὡς ἐμάθομεν, κατὰ τὴν ἐκπόρθησιν καὶ καταστροφὴν τῆς περικλειοῦς πόλεως τοῦ Μεσολογγίου, συμβῆσιν περὶ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1825. ΘΕΣΠΡΩΤΟΣ.

(Ἐπεται τὸ τέλος)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΑΖΗ Η ΜΑΖΙ.

Λέγει τις ἐν τῇ Παλιγγενεσίᾳ (29 Νοεμβρ. 1865), ὅτι τὸ μαζὶ παράγεται ἐκ τοῦ μάζα, καὶ ὅτι προτιμότερον νὰ γράφεται μαζῆ. Τὴν γνώμην ταύτην ἔδωκε πρὸ πολλοῦ ὁ Κοραῆς, θεωρήσας τὴν λέξιν δοτικὴν ἐπιρρήματικὴν κατὰ τὸ κομιδῆ, σπουδῆ, σχολῆ. (Ἀτάκτων τόμ. Α'. 175, 251, καὶ Β' 229.)

Ἀλλὰ καὶ ὁ Κοραῆς καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐνόμισαν ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ μάζα ἢ ἀνωτέρω λέξεις, ἐλκυσθῆσαν, καθ' ἡμᾶς· διότι κατὰ τὴν σημείωσιν τὴν καταχωρισθεῖσαν πρὸ ἐξ ἐτῶν ἐν τῷ Ι' τόμῳ τῆς Παρθώρας, (σελ. 431), τὸ μαζῆ συγκρίνεται ἐκ τοῦ ἐπιρρήματος ἄμα καὶ τῆς τελικῆς συλλαβῆς ζε τῆς σημαίνουσας κίνησιν ἄμαζε. Ὅτι δὲ δὲν εἶναι εἰκασία ἀλλὰ ἀλήθεια ἐπεκαλέσθημεν τὴν ἐν Ἰακρίᾳ κοινὴν ταύτην φράσιν· « Ἀγόμεν ἄμαζε », κατὰ τὸ Ἀθήναζε, Θήβαζε, θόραζε καὶ τὰ παρόμοια. Διὰ τοῦτο ὁ Δουκάγγιος εἰπὼν ὅτι τὸ μαζῆ παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἄμα σὺν ἐπλησίαις πλέον τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Ἐν Ἰακρίᾳ περισσώθησαν πολλάι λέξεις καὶ φράσεις τῆς ἀρχαίας· οὕτω λέγουσι κοινῶς οἱ χωρικοὶ « Ἀγόμεν τὰς βοῦς εἰς τὰς δεξαμενάς. » Τὸ sovrano καὶ τὸ sottovento τῶν ναυτικῶν εἰσὶν ἐκεῖ ἄγνωστα· ἀντ' αὐτῶν δὲ λέγουσιν « ἐξ ἀνέμου » καὶ « ὑπ' ἀνέμου ».

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ λέξεων δὲν εἶναι ἄσκοπον νὰ ὑπενθυμίσωμεν, ὅτι τὰ διάφορα γλωσσάρια ὅσα ἐδημοσιεύσαμεν καὶ ὅσα ἔχομεν πρὸς δημοσίευσιν ἀποτελοῦσι θησαυρὸν πολύτιμον πρὸς τοὺς φιλόλογους, καὶ διὰ τοῦτο εἰσὶν ἄξια μελέτης.